

novi glas

magacin hrvatskoga akad. kluba

broj: 1
S 20,-
us \$ 1,50
din 25,-

dec 1975
ljetu 8

PRAVI MUŽ

NA PRAVO MJESTO

Savezni predsjednik dr.
Kirchschräger nam piše: str.15

stahlhochbau

Hallen, Stahlskelette für Industrieanlagen

»alu • konstruktionen «

schlüsselfertige
ausführungen

ernst kulovits

stahlbau

7302 NIKITSCH KROAT. MINIHOF 19 02614/25501

hrvatska štampa

novi glas

hrvatske novine

crikveni glasnik

kalendar 76

AUTOBUS- UND TAXIUNTERNEHMEN

Wilhelm FERTSAK

7452 UNTERPULLENDORF

Theaterfahrten,
Zirkusfahrten,
Hochzeitsfahrten,
In- und Auslandsfahrten
mit modernen Omnibussen
bis zu 80 Komfortsitzplätzen.

Tel. 0 26 12 - 25 05 14

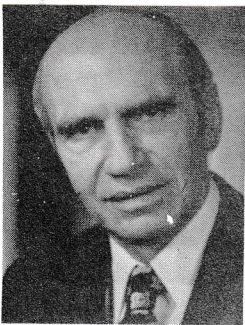
U NOVOM GLASU

6

Pravi muž na pravo mjesto

U zadnjem času se nekoliko puta čulo da je večki angažiran učitelj "smio" premjestiti školu. Gradišće je up to date. Zato smi jedan svistan hrvatski učitelj putovati svaki dan iz Cindrofa u Seewinkel. Ali od Rušte prik jezera je ionako samo 8 km-ov. Malo ako znaš dobro plivati.....

15

KIRCHSCHLÄGER

Savezni predsjednik dr. Rudolf Kirchschräger: Ich entriete allen Lesern und Mitarbeitern von Novi Glas aufrichtige Grüsse und Wünsche.

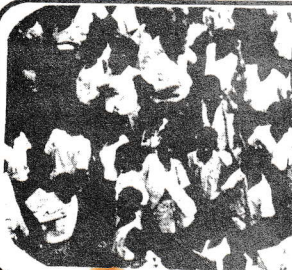

5

novi glavni urednik

BRANKO KORNFELD

Novi Glas je glasilo HAK-a. Cilj NG-a je da postane magazinom mlade generacije za naprijedne Hrvate i Gradišćance

POLITIČKO RAZDVAJANJE 21

HRVATOV

Socijalistička ideja kao nova točka orijentacije imala je posebno odziva kod Hrvatov.

Sadržaj

Novi glas intern	5
Pravi muž na pravo mjesto	6
Učitelj u narodu i za narod	11
Komentar	13
Generalna sjednica 75	14
Der Bundespräsident	15
HAK-servis	16
Intervju:FUEV	17
Hajs uma!	18
Manjine garantiraju slobodu, mir	20
Razdvajanje Hrvatov	21
Gradišćanski Hrvat magična rič	23
Malenkosti	25
Novela	26
Politička scena Čestitamo	30
Klimpuški tamburaši	31
File žbice	34

**Wer kennt nicht das
schöne Gefühl, wenn
ein Kredit mit jeder
Monatsrate abnimmt?
Wie schön muß es
erst sein, wenn
Ihr Guthaben wächst,
während der Kredit
kleiner wird. Und
der Kredit noch dazu
um 2% günstiger ist.
Der Sparkredit.**

Ich könnte brauchen	monatliche Rückzahlung	davon legt die Erste auf mein Prämiensparbuch	mein Bargeld nach vier Jahren
10.000.-	432.-	173.-	10.000.-
15.000.-	647.-	259.-	15.000.-
20.000.-	862.-	345.-	20.000.-
25.000.-	1.078.-	432.-	25.000.-
30.000.-	1.293.-	518.-	30.000.-
40.000.-	1.725.-	691.-	40.000.-
50.000.-	2.155.-	863.-	50.000.-
60.000.-	2.586.-	1.036.-	60.000.-
70.000.-	3.018.-	1.209.-	70.000.-
80.000.-	3.448.-	1.381.-	80.000.-

Angenommen Sie könnten jetzt zum Beispiel 20.000 Schilling brauchen. Kommen Sie in eine unserer 66 Geschäftsstellen und verlangen Sie den Sparkredit. Ihre monatliche Zahlung beträgt 862 Schilling.

Davon legt die Erste 345 Schilling auf Ihr Prämiensparbuch. Wenn Sie schon eines haben, eröffnen Sie ein zweites auf den Namen Ihrer Frau oder den eines Ihrer Kinder.

Nach vier Jahren ist der Kredit getilgt, und Sie haben 20.000 Schilling Bargeld.

Oder mehr. Je nachdem, wie hoch der Kredit ist, den Sie jetzt nehmen. Den Sparkredit gibt es bis 80.000 Schilling.

Und das 2% Zuckerl gibt es bis zum 31. 12. 1975.

Der Sparkredit. Eine neue Initiative der Ersten.

DIE ERSTE
österreichische Spar-Casse

S ovim brojem sam preuzeo funkciju glavnoga urednika Novoga Glasa. Ova promjena nije nikako kritika bivšega uredništva, nego HAK ima interne razloge. To se vidi jur u tom da će dosadašnja redakcija i nadalje sudjelovati u NG-u.

Prvo se želim zahvaliti dosadašnjemu uredništvu, posebnu glavnomu uredniku Emerichu Gerhardu. NG se je naime u zadnjempoldrug ljetu konsolidirao i je našao novi cilj dela kod i nove oute; grafo-tehničkom polju.

Prvi cilj mojega djelovanja je da postane NG magacin Gradišćanskih Hrvatov, to je da izjednači odnosno napuni publicistički manko Gr. Hrvatov NG mora biti zato nekako nadopuna (dodatak) k našim tjednikom "H.N." i "Crikvenomu Glasniku". Kao drugi mi leži na srcu da bude N.G. glasilo mlade generacije Gr.Hrvatov., ali ne samo od mladih za mlade, nego i od vidika mladih za starije kako i s pomoćom starijih za mlade. Sigurno, za vrijeme djelovanje će se već ča prominjiti i u redakciji i u liniji NG-a. To će ali stoprv budućnost pokazati. Na početku stoji zadaća i dužnost da se sve to konkretizira, ča se je dosada reklo i pisalo o NG-u.

Od vas, dragi štitelj, očekivam u prvom redu kritiku. Istodob Vas prosim za suradnju kako i za širenje NG-a za propagandu.

branko kornfeind

IMPRESSUM

vlastnik, nakladnik, izdavač : hrvatski akademski klub 1040 wien
 eigentümer, hersgb., verleger: kroat. akademikerklub schwindg.14

odgovorni i glavni urednik : branko kornfeind

redakcija: berlaković silvija, emrich g.-lero, gludovac petar,
 gruber kristian, kliković ivan, kuzmić mare, mikula ivan,
 serenčić marija

korespondent: štefan pavetić, jabukovac 15, yu-41000 zagreb

mišljenje piscev se ne mora slagat s mišljenjem redakcije

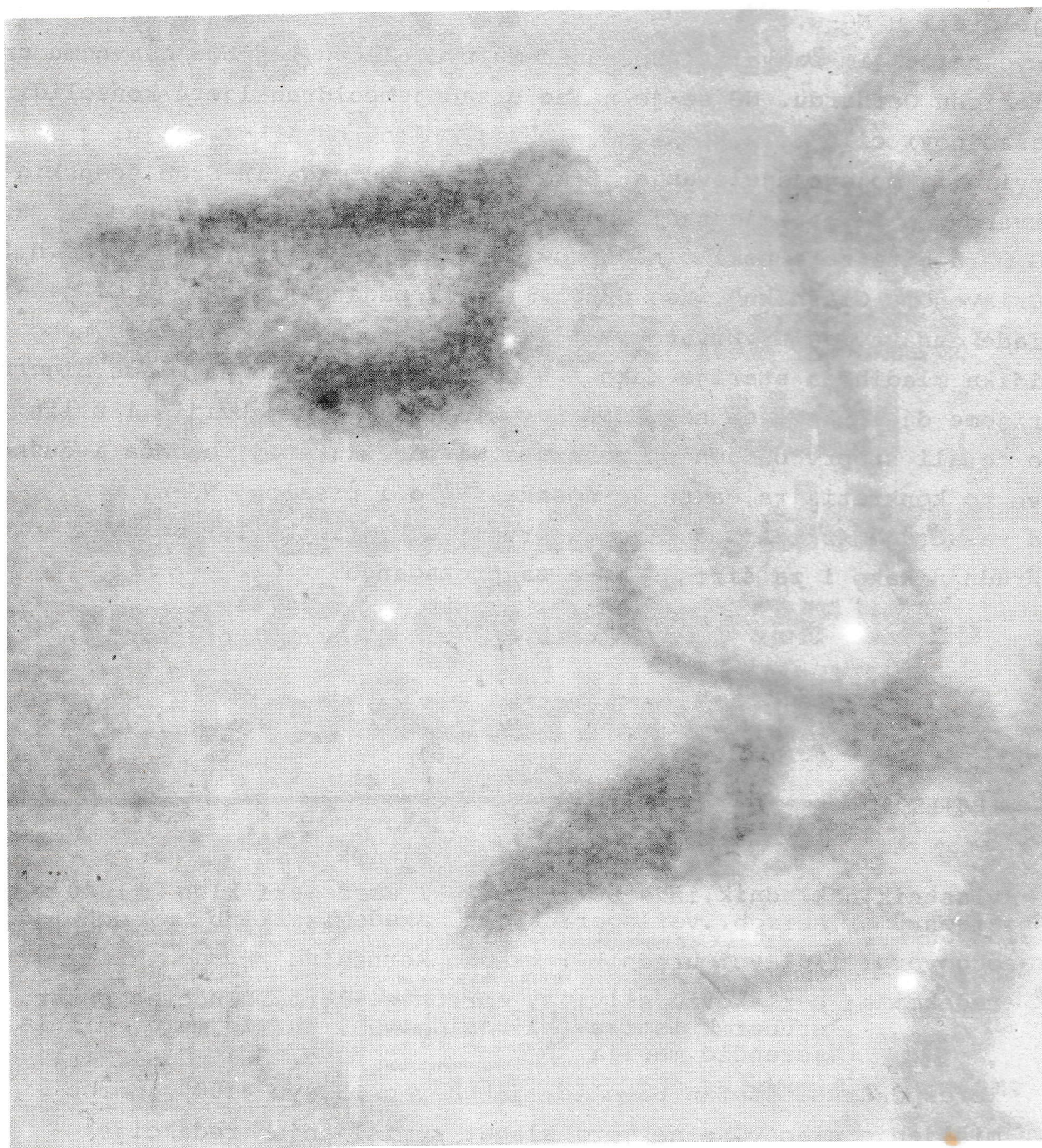
banka: e.ö.spc. 050-38014

tisak-druck: boku-vv, 1180 wien, gregor mendelstr.33

PRAVI MUŽ NA PRAVO MJESTO

U zadnjem času se nekoliko puta čulo da je veći
angažiran učitelj "smio" premjestiti školu.
Gradišće je up to date.
Zato smi jedan svistan hrvatski učitelj
putovati svaki dan iz Cindrofa u Seewinkel.
Ali od Rušte prik jezera je ionako samo
8 km-ov. Malo ako znaš dobro plivati.
Kupaće gaćice čedu se platiti iz
"fit mach mit"-fonda škole .....

U nekom razgovoru sa štamponom, 10.X, rekao je savezni kancelar dr Kreisky da će socijalistička vlada i nadalje nastojat da se pravi muž zaposli na pravom mjestu. (Presse, 11/12. X. 75, str.2: "*Ich möchte ausdrücklich erklären, daß sich an der geübten Praxis, wonach ohne Rücksicht auf die politische Haltung des Betreffenden in den öffentlichen Ämtern der richtige Mann an die richtige Stelle gesetzt werden soll, nichts ändern wird. Jener, der die bessere Eignung hat, wird genommen - auch wenn er kein Sozialist ist. Aber auch, wenn er Sozialist ist.*") Sličnu izjavu je dao i gradišćanski zemaljski poglavar Kery prilikom neke radio-diskusije sa Soronicsem. (ili kot piše BF, 17.IX.75, str.4: "*....vor allem hat Landesparteiobmann Kery als Personalreferent der Landesregierung stets die Leistung, die Qualifikation der Bewerber vorrangig beachtet und in politischer Hinsicht eine liberale und tolerante Haltung an den Tag gelegt.*")

Da situacija ali u istini drugačije izgleda, pokazat ćemo na slučaju učitelja ERNSTA GOLLUBIĆA. Rodjen 23.XII.1952. poiskao je osnovnu i glavnu školu u Cindrofu, a muz. ped. gimnaziju i PA u Željeznu. Postao je učitelj 1973.lj. Mimo škole bio je angažiran u Katoličanskoj mladini, ÖJB-u a sada u Farskom savjetu, plivačkom klubu, no posebno u Tamburaškom društvu "Tamburica Cindrof" s kim upravlja od 1972. ljeta kao peljač. Kao učitelj je bio zaposlen na glavnoj školi u Andau-u, na Sonderschule Frauenkirchen a sada podučava na Politehničkom tečaju u Frauenkirchen-u. Jur tri ljeta piše Ernst Gollubić molbe za premješćenje iz nijuzaljskoga kotara u domaćega. Kao razloge ki molbu - prošnju - počvršćuju, je Ernst Gollubić slijedeće navodio:

- da je muzikalni peljač "Tamburice Cindrof", jednoga zaista poznatoga i vrlo aktivnoga društva; - Svaki se malo puti u peljanju jednoga društva, zna koliko vrimenta je za to potribno. Danas izgleda situacija u "Tamburici Cindrof" ovako: Oni vježbaju svaku subotu od peti do osmi. Grupu mladih tamburašev, ku je Ernst G. bio osnovao, morao je opet raspustit iz vrimenskih razlogov. Isto su Cindrofcu morali jur neke nastupe otpovidat jer Ernstu nije bilo vrimenski moguće da se većkrat u tajednu vozi 70 km u domaće selo, onda na nastup, a po nastupu opet 70 km najzad u Andau ili Frauenkirchen.

- da je jur drugo ljeto odibrani kotar iz Farskoga savjeta Cindrofa; - ča kaže da ga cijenu i želju imati u selu.

- da je voljan preuzeti kantoriju u Cindrofu ako ga premjestu u željezanski kotar; - Ernst je imao predvidjeno i da studira crkvenu muziku i orgulje na muzičkoj školi u Željeznu. No, biti kantor u Cindrofu, student

u Željeznu a učitelj u Frauenkirchenu , to je ipak preveć.

- da jur ljeta dugo vježba Katoličanskom mladinom ritmičke jačke i da igra sa svojim sastavom kod svetih maš; - I ovo je morao Ernst Gollubić napustiti.

Prem svih razlogov Ernsta G. još uvijek nisu premjestili. Reklo se da nije mjesta. Da je ov odgovor nek z g o v o r kaže dovoljno činjenica da se je u zadnji tri ljeti namjestilo 26 učiteljev u željezanskom kotaru, a to ne nek učitelji s "črljenom knjižicom".

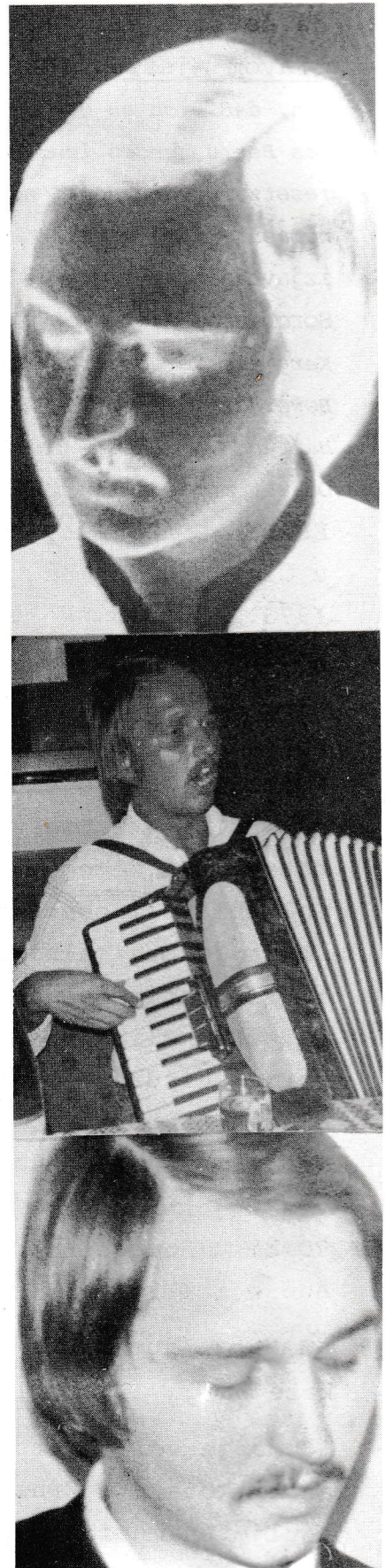
Tako ima očividno dva uzroke zač Ernsta Gollubića još nisu premjestili:

- On nije član SPÖ-a, nije potpisao za knjižicu, a k tomu mu je još ota- aktivan član ÖVP-a, a i Ernst Gollubić sam je član ÖJB-a.

- Socijalistička stranka očividno nije željna da dojde Ernst Gollubić u Cindrof ili željezanski kotar. Narodna stranka opet tvrdi da je željna, ali da nima mogućnosti da ga premjestu, jed da sada zapovijedaju socijalisti.

Da je ovo nek lip zgovor pokaže činjenica da su se u zadnji tri ljeti namjestili i pripadnici ÖVP-a kao učitelji u željezanskom kotaru. S drugimi ričami, i ÖVP-u je draže da Ernst Gollubić nije u željezanskom kotaru. Uzrok tomu je jasan: Ernst G. je svistan Hrvat. A u ovom su obadvi političke stranke složne: bolje je, da ostane Ernst G. kao svistan Hrvat daleko od svoga hrvatskoga sela da se preveć ne angažira.

Na koncu nam ostanu nek pitanja: zač spričava naša personalna politika ljude kod angažiranja? Zač ubija naša vlada idealizam onik ki ga još imaju? Kada ćeđu političke stranke potpirati one učitelje ki ne samo s glavom migaju nego ki se žalju angažirati za ljude, za narod? Kada će se priznat da je zalaganje za hrvatstvo zalaganje za dobrobit ljudih? Kada će dojt pravi muž na pravo mjesto ?

NG: Ernst, kako vidiš problematiku namješćenja učiteljev, a posebno ono ča s tobom stvaraju?

Ernst G.: Današnja situacija je nažalost takova - kot i kod mnogo drugih zvanj-, da namješćenje odvisi od naklonosti vladajuće političke stranke. Učiteljstvo mnogo diskutira o ovoj temi, ali javnost na žalost nij dovoljno informirana. Situacija je danas takova, da se svakomu mladomu človiu, ki hoće nastati učitelj, mora svitovati da si za dobe nabavi pravu partijsku knjižicu i da aktivno djela u istoj političkoj stranki. Samo onda će mu biti moguće da dostane namješćenje u u pnom selu, u kom sam želji poslovati.

"Nažalost" je moj otac aktivan član ÖVP-a, a i ja suradjujem u Mladoj generaciji ÖVP-a. To je glavni uzrok zač me ne premjestu u domaći kotar. Odgovor na molbu, da nij mjesta, mora bit svakomu ki malo pozna situaciju smišan. Ali ako volje nij, onda nima ni puta, ni mogućnosti.

NG: Cindrofski načelnik je časni predsjednik "Tamburice Cindrofa". On ti nij mogao pomoć? Ili ti nij pomogao ?

Ernst: Da, naš načelnik je časni predsjednik "Tamburice Cindrofa". On i svagdir, kade o Cindrofu govori, tvrdi kako važan i aktivan je ov ansambl. Ali na žalost je on tako "vrli" član SPÖ-a, da se ne more zalagat za to da me premjestu. Izgleda da mu je, kot i drugim političarom, svejedno da li se naše društvo raspade ili ne. Da, lipo je kad ima tamburaško društvo u selu, ali za nje se zalagat ili je protežirat, o tom se da samo sanjat. Zato naglašujem: negi gilo ovo sve problem da sam član socijalističke stranke.

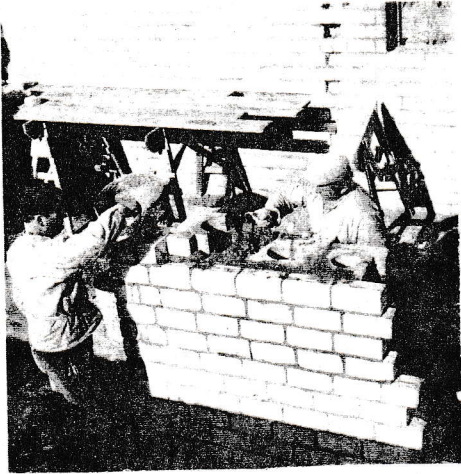
NG: A ÖVP, ti nij mogao pomoć ?

Ernst: Intenzivno sam prosio ÖVP da moje premješćenje omoguću. I drugi ljudi su za me intervenirali. Ali kako se vidi, ko volja ÖVP-a nije prevelika. Oni imaju morebit druge, "bolje" ljude, za ke moraju mjesto preskrbiti. To je i vidit u činjenici, da su u "Bezirksschulratu" jednoglasno zaključili (ÖVP i SPÖ) da se neće nijedan učitelj premjestiti u željezanski kotar, samo neki mladi da ćedu dostat namješćenje u kotaru. Tako su ljetos namjestili neke nove, mlade učitelje - socijaliste a i narodnjake. Zač mene ÖVP ne protežira, neznam. Morebit zato ča sam svistan Hrvat, ča se angažiram u "Tamburici Cindrof" i u selu.

NG: Najsrdačnija hvala na razgovoru

ZIEGELWERKE - CIGLARE

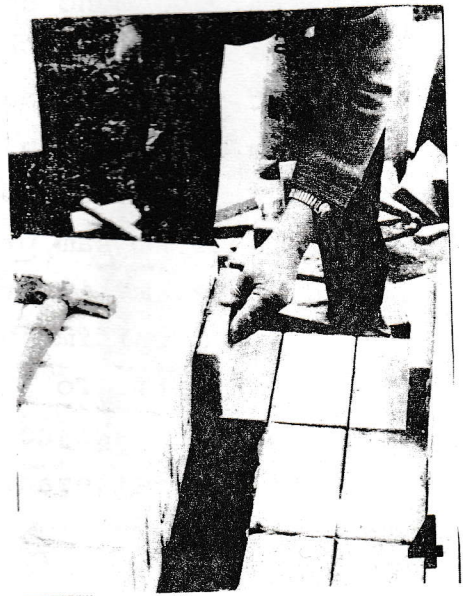
KARALL

WALBERSDORF

HAUPTSTRASSE 23 Tel.: (02626) 2234

NECKENMARKT

LANGE ZEILE 119 Tel.: (02610) 277

Učitelj u narodu i za narod

Svaka epoha i država odredi školi naredbami i zakoni zadaću, ku mora spunjovati u društvu. Važnost škole, a tim i učiteljskoga staliža, u cijeloj socijalnoj strukturi države i naroda kako i u Crikvi poznata je i jasna. Ne ide ada u ovom članku za to, da se u pojedinosti o tomu piše. Ipak moramo ovde i k ovomu nešto reći: Karakter i obilježje odgojivanja i svega toga, ča je s tim u vezi, stupi jasnije na površinu onda, kada je opstanak jednoga naroda u pogibeli. A opstanak hrvatskoga naroda u Gradišću je u pogibeli i to već dugo! Naše narodno tijelo je u vrimumu Trećega Rajha kroz tlačenje i zastrašivanje, kroz rušenje vlašćega žitka u školi i kulturi, a naročito kroz toliki krvni zgubitak u boju, teško obolilo. Te rane se dosada nisu iscilile, izliječile. Mnoge počinjene nepravde ni dosada nisu odstranjene.

Budućnost našega naroda najveć odvisi od toga, hoće li sâm opstati ili se hoće podati asimilaciji. Ovde imaju svi odgojiteljski faktori veliku zadaću, najveć familija, škola, Crikva i cijela klima u pojedini seli. Ljubav domaćoj grudi, materinskoj riči i narodnoj kulturi, kako i vjernost katoličanskoj vjeri ne dojde sama od sebe: ona se mora stalno gajiti i razvijati.

Ali u ovi redi ne ide za školske, nego za izvanškolske zadaće i mogućnosti učitelja, a one su vrlo široke i imaju u našem narodu dugu tradiciju. Pogledajmo najzađ:

Od pamtivijeka bila je kantorska služba nerazdrušljivo vezana s učiteljem. Od davna je postojala školsko-srikvenopravna institucija "kantoručitelja" ili (kot ga je narod zvao) "školnika". Dika je bila za učitelja, a i materijalna korist, biti kartoučiteljem. Ta služba je bila vrlo važna ne samo za Crikcu, nego i za narodnost, a mi ju držimo i danas za učitelja uz školu za najvažniju i najdičniju. Školniki su svojčas u školi uvježbavali i stvarali crikvene jačke i stalno tradirali to veliko duhovno i narodno bogatstvo. Kantor je imao i ima s narodom uvijek uži vez od svojih kolegov, ki nisu u ovoj funkciji: U radosni i u teški ura žitka svojih suseljanov je s njimi i uza nje, da li je to pri svadbi, as li pri pogrebu ili pri shodišću. Pri ovi prilika upozna sve rodbinske veze familijov u i izvan sela. Takov uvid u selo imati, nije od male važnosti.

Da bi se crikvena služba vršila čim dičnije i privlačljivije, utemeljila su se vrijeda po priključenju k Austriji skoro u svakoj fari jačkarna (pjevačka) društva, ka su pravoda razvila i bogat izvancrikveni rad. Njegovala su narodnu i umjetnu pjesmu, prijateljstvo i slogu u selu. Održavale su se velike priredbe, pri ki su nastupala sva hrvatska pjevačka društva, ča je snažno uticalo na narodnu samosvist pojedinoga društva i človika. Zborovodje su bili kantoručitelji, zbilja izvrsni stručnjaki. Društveni i kulturni život ovih društav bio je skoro za cijelo vrime Prve Republike vrlo živ. Pjevački zbori imali su svoje sastanke i vježbanje zveksine u školi i to - čim je prestalo poljno djelo ča do Vazam - svakoga tajedna jedan večer. Ovde se je uz pjevanje puno razgovaralo i debatiralo, a školnik je imao priliku, reći svoje mišljenje. Kotrig jačkarnoga društva - to je u neki seli bio simbol statusa. Bili su gustokrat i u općini odlučujući faktori. Nij bilo pjevačkoga društva, ko pod peljanjem učiteljev nebi bilo godišnje s velikim oduševljenjem predstavljalo vrlo poiskane i obljubljene kazališne igre, ke su imale i imadu i danas važnu zadaću za razvitak našega jezika i kod akterov (igračev) i kod gledaocev.

Mein Partner-

DIE ERSTE
österreichische Spar-Casse

Vrijeda za jačkarnimi društvima ili paralelno uza nja pojavila su se u naši seli - i to naročito na Poljanci - "Junačka" (mladenačka) društva, u ki su u vodećoj funkciji sudjelivali mlađji učitelji.

Pred Prvim svitskim bojem su naši učitelji bili i računovodje potrošnih društav, a med dvimi boji i po Drugom knjigovodje šparnih društav i Raiffeisenblagajnov. S razvrtkom bankarstva na selu prešla je ova funkcija na stalno i scijela zaposlene namješćenike.

Naši učitelji su bili, ki su ponajvećkrat priučili selo pćelarstvu, ovoj vašnoj ki-ti narodnoga gospodarstva. Pred i po Drugom boju je učiteljstvo peljalo večernje tećaje za odrasle. Bilo je to za selo i narod od velike koristi.

Neki mlađi učitelji i školniki su se još za vrime Prve Republike, u teški gospodarstveni prilika, poufali utemeljiti muzička društva. Tako smo imali već onda nekoliko tamburaških društav, a u neki seli i orkestre limene glazbe.

Učitelji su potpomagali i ognjobrance, kada i kade se je to od njih potribovalo. Sva zgora spomenuta društva su rado i gusto priredjivala kazališne igre, a režiseri su najvećkrat bili naši učitelji.

Mimo ovoga djelovanja su pobirali narodne jaćke i je spasili od zaboravi, pisali u naše novine i kalendaer, suradjivali u naši organizacija i u gospodarstvenom, a katkada i u političkom životu sela.

Treći Rajh je zničio naš bujni kulturni život. Prestala je vjerozakonska škola, a s tim i starodrevna institucija "kantorućitelja". Bilo je učiteljem strogo zabranjeno, vršiti kantorsku službu. Hrvatski učitelji velikim su dijelom premješćeni daleko od hrvatske sredine. Prestalo je svako kulturno poslovanje, mjesto njega stali us na dnevnom redu apeli NSDAP-a. Buknuo je boj, ki je skonćao tolike naše mlađe ljude, a naročito kad se Nimška zavojevala s Rusijom. Naša sela su pala u mrtvilo, u agoniju. Rane, zavdane našem narodu, bile su preteške. Pomislimo samo, da je bilo familijov, ke su zgubile ne jednoga ili dva, nego tri četire sine! Učitelji su se i u materijalno teškom pobojnem vrimenu angažirali na kulturnom polju i u vjerskom životu.

I danas gledamo za jednu od najvaznijih izvanškolskih zadać, da se učitelji angažiraju kot kantori, nakoliko fara i tako nima sposobnoga ćlovika za ov posao. Ali k ovomu bi i Crikva morala doprinesti svoje. Mislimo, da se razumimo, ća smo htjeli s ovim natuknuti. Naš narod voli Boga moliti i dićiti pjesmom, a crikvena jaćka je veliko duhovno i narodno dobro, ko triba ćuvati i gajiti pomoću kantorov. Druge važne zadaće jesu: Peljajuća suradnja u svi naši organizacija, ćiji je cilj održavanje naše narodnosti, na dalje ćitaonice, naobrazba odrašćenih, pjevaćke grupe, folklorni i tamburaški anzambli, šport i ne naposlidnje kazališne predstave i suradnja u vjerskom životu.

Sve ovo bi dalo učiteljem i duhovnikom priliku, da stupu s narodom u uzak kontakt i da se njihova rić ćuje i da u selu valja. Zadaće su jasne. Ali vidimo i to, da su učitelji u poslidnje vrime sve jaće zauzeti sa svojimi posli, i to naročito učiteljice, i da si većina njih ne odlazni za izvanškolski rad za narod i narodnost. Jasno, svaki učitelj jedne narodne manjine, ki si u školi svisno i stalno spunjava svoju narodnu zadaću, zaslućuje hvalu. Bar je kako važno ovo djelovanje za opstanak našega naroda, ali ono nije zadostno. Učitelj i duhovnik su pozvani, da pokrenu živu kulturu u selu ter si najđu i druge suradnike. Oni moraju stalno ućiti i stećeno znanje dati dalje u različni forma i organizacija. Ako posluju izvan škole za narod i med narodom, nećedu bit izolirani kot su mnogi to danas, nego najt ćeću puni ugled i naslon u selu i narod će je zahvalno spominjati dugo i dugo.

U svi narodi imaju učitelji i duhovniki puno dućnosti i mogućnosti, da djelaju u korist seoske zajednice. Kod nas Gradišćanskih Hrvatov je takov angažman od osobite važnosti. Pravoda: K ovomu djelu sliši ljubav, idealizam i optimizam. To bi našem učiteljstvu i duhovnikom u punoj mjeri željili.

Komentarž

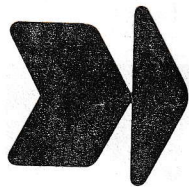
Polag školskoga organizacionoga zakona (Schulorganisationsgesetz § 2) je zadaća austrijske škole med ostalim da odgoji školare k samostalnosti, da budu sposobni aktivno sudjelovati u političkom, ekonomskom i kulturnom životu.

Da je ov cilj samo lip govor o školi, kaže jur politika namješćenjev u Gradišću, ka uopće ne zame u obzir vanškolske aktivnosti učitelja. Jer kako zna učitelj bolje uplivisati i odgajati školare da sudjeluju u javnom životu, nego kroz svoju pelud? Kako zna učitelj bolje aktivirati školare, nego svojim predkipom. Ali ovo sve nije važno za Gradišće. Još gorje! Kod nas onemogućava, da, još i prepričiva vlada (mladim) učiteljem vanškolsko djelo! Kroz svoju politiku namješćivanja ubija gradišćanska vlada vanškolske aktivnosti učiteljev.

Izgleda da (peldodavni) učitelj u Gradišću mora ovako izgledati: tih, miran, uredan; jedan ki se drži plana, ki ne eksperimentira, ki ne pokušava novo; ne angažiran (zvana za cilje partije i vlade) i - po mogućnosti - član (socijalističke) partije.

Joj onomu ki ne odgovara ovoj slici učitelja! Ta isti more bit siguran, ako ga jur ne premjestu na čemernije mjesto, da neće dojt na jedno mjesto povoljno i željeno mjesto.

Ako uz ovo premislimo da su u Trećem Rajhu premjestili hrvatske učitelje iz hrvatske sredine na nimške škole, onda se moramo početi brinuti i pitati kada će se u Gradišću početi tragedija da se namjestu i premjestu svisni hrvatski učitelji na nimške škole. Ili: Smo jur tako daleko ?

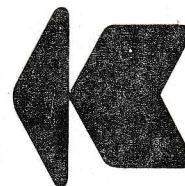
RUDOLF KRÖPFL

Kfz.-Service-Werkstätte
 An- und Verkauf
 Havarie-Schnelldienst
Sämtliche Rahmenreparaturen
 Lackiererei

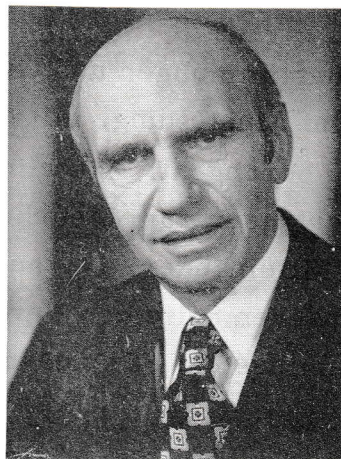
7361 Frankenau 184 - Tel. 02615/27513 u. 27517

Der Bundespräsident

Seit dem 16. Jahrhundert sind kroatische Dörfer in den Raum unseres heutigen Burgenlandes eingebettet. Die von den damaligen Grundherren hier angesiedelten kroatischen Bauern fanden von Krieg und Seuchen entvölkerte Siedlungen und verwüstete Äcker vor. Durch Fleiß und unermüdliche Arbeit verwandelten sie den ihnen anvertrauten Boden in ein blühendes Land. Über alle Wechselfälle und Fährnisse des Schicksals hinweg bewahrten sie sich ihr eigenständiges Volkstum. Ohne Probleme und Konflikte war stets das Zusammenleben mit den deutschsprechenden Nachbargemeinden.

Als 1921 die bis dahin westungarischen Komitate zum Burgenland zusammengeschlossen und in den Verband der Republik Österreich aufgenommen wurden, fand dieser Schritt nicht nur die Billigung, sondern die freudige Zustimmung der burgenländischen Kroaten. Diese haben seither unserer Republik stets die Treue gehalten und das Bekenntnis zu Österreich immer mit der Pflege ihrer Muttersprache und ihrer alther gebrachten Sitten und Gebräuche zu verbinden gewußt. Auch am öffentlichen Leben nahmen und nehmen unsere kroatischen Landsleute regen Anteil. In der Person von Dr. Lorenz Karall stellten sie in schicksalshafter Zeit sogar den Landeshauptmann des Burgenlandes.

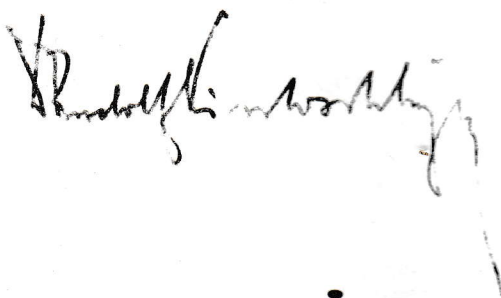
Ich bin deshalb überzeugt, daß alle gegenwärtig in Diskussion stehenden, die kroatische Volksgruppe betreffenden Probleme im Geiste der mehr als einmal bewährten Zusammenarbeit gelöst werden können.

Das Ziel einer echten Staatspolitik muß es - wie ich bereits bei einer anderen Gelegenheit ausgeführt habe - sein, daß sich in unserer Republik alle Österreicher wohlfühlen und daheimfühlen können. Wenn ich sage "alle Österreicher" dann meine ich damit selbstverständlich auch alle Minderheiten. Daheimfühlen kann man sich dann, wenn man sich auch in dem Willen zur Bewahrung des Volkstums sicher fühlt. Deshalb muß das Mehrheitsvolk der Minderheit dieses Gefühl vermitteln, und zwar nicht nur durch

Vertragsbestimmungen und Gesetze, sondern vor allem durch eine offene persönliche Einstellung, mit der man an alle Fragen, die uns gegenseitig berühren, herangeht. Natürlich wird auch von der Minderheit ein gewisses Vertrauen zum Mehrheitsvolk erwartet. Ich glaube, daß ein vernünftiges Miteinander, das auf der einen Seite von einer Großzügigkeit, auf der anderen Seite von Vertrauen geleitet ist, bereits im Burgenland seit langem besteht. Es auszubauen und zu vertiefen ist unser aller Aufgabe.

Ich entbiete allen Mitarbeitern und Lesern von "NOVI GLAS" aufrichtige Grüße und Wünsche für die Fortsetzung ihrer Kulturarbeit unter den burgenländischen Kroaten. Mit ihr dienen sie auch unserer gemeinsamen Heimat: der Republik Österreich.

HAK - servis

Stojimo vam i nadalje na raspolaganje i službu, i to u klupski prostorja od pandiljka do četvrtka početo od 11⁰⁰ do 16⁰⁰ (i nadalje): Beč 4., Schwindgasse 14, tel:65 61 52. Pružimo vam ne samo informacije, nego i našu biblioteku, naše stroje itd.

Nabavit morete kod nas isto:

značke HAK-a.....	a 30,- š
svečani spis HAK-a	15,-
750 ljet Dolnja Pulja	.80,-
Martin Meršić st., od Leo Stubića	.35,-
Lirika, od Vladimira Vukovića	.10,-
Grabimo za zvezdama, od T.Mühlgassnera	10,-
Symposion Croaticon i zadnje broje NG-a.	

Svaki četvrtak je klupski večer u naši prostorja: zabavni, politički, kulturni, religiozni program

Svaku srijedu je u lokalu ples za našu mladinu (od 20⁰⁰ do 23⁰⁰).

Početkom januara organizirat ćemo jezični tečaj. Vlad.savj. Zvonarić će predavati o našem jeziku. Tečaj će trajati poldrug dana. Bit će ili u Beču ili u Gradišću.

U drugoj polovici februara organizirat ćemo skijanje u Poljskoj/Zakopane. Vozit ćemo se privatnimi auti.

intervju

s potpredsjednikom omladinske komisije FUEV-a, G. lero Emrichom

NG: Lero, ti si drugi gradišćanski Hrvat ki je postao potpredsjednikom omladinske sekcije FUEV-a. Misliš da ima to kakove posljedice za naš narod?

Lero: Sama činjenica, da sam postao potpredsjednikom, nima nikakove posljedice za naš narod. Druga je stvar kako ćemo to mi sami iskoristiti. FUEV je organizacija oko trideset europskih manjin. U FUEV-u su zastupane manjine razliĉnih krajin a i razliĉnih situacijov. To znaĉi, tamo imaš "bogate manjine", - to su manjine, na sjeveru, ke su financijelno i zakonski osigurane, ke su dostale ĉa su potribovale i ĉa je uopće potribo za opstanak i razvitak manjin. - nadalje imaš "siromašne manjine" (u Francuskoj, Španiji) ke su slabe u financijelnom kot i zakonskom pogledu, manjine ke uopće ništ nimaju. A tretiĉ imaš manjine ke nisu dostale ĉa bi morale po zakonu dostati, ĉa im je država obećala. FUEV, medjutim, ne pruži manjinam samo informaciju o drugi manjina, o njevoj situaciji, njevom postupku kako su ĉa izborili, nego te manjine imaju svoje političare, žurnaliste. A prik ovih znamo dostignuti jedan internacionalni efekt. Još jedno, prihvatio sam funkciju potpredsjednika pod tim uvjetom da se djelo FUEV-a regionalizira. To znaĉi, europske manjine ćemo zadiliti u "krajine". U krajini južne Europe bit ĉedu zastupani Slovenci u Austriji i u Italiji, Južno Tiroolci, vjerovatno Aostatali i mi gradišćanski Hrvati. Ovo su manjine ke živu u sličnoj situaciji, sa sličnimi problemi, a i politično odvisu nekako jedna od druge. To su nam Južno Tiroolci jasno rekli: Ako nam Hrvatom ovdje u Austriji dobro ide, znaju oni ĉuda laglje ĉa prositi od Italije za se. Ovu odvisnost moramo iskoristiti.

NG: Kot smo ĉuli, predvidja se kljetu u Velikom tajednu omladinski seminar FUEV-a u željeznu. Imaš jur kakove predodžbe, ideje o tom? I, ĉa znaĉi to za nas Hrvate?

Lero: Mislim da će imati ov seminar pozitivne konsekvencije za nas. Jer, ako smo do sada internacionalno kako-tako došli u vidokrug, je to bilo u vezi s protestni nota Jugoslavije. Da to nije bilo najpozitivnije za nas, je razumljivo ako pomislimo kako negativno mislu Austrijanci o Jugoslaviji, ĉa ali sigurno nije krivica Jugoslavije. U sluĉaju ovog seminara je to druga stvar. Oko pedeset zastupnikov europskih manjin će bit kod nas na gosti. To znaĉi, mi ćemo dojt na dva naĉine u centar publicity-a: prviĉ su europske manjine naši gosti, a drugiĉ ĉedu se ove manjine informirati o našoj situaciji. Najradje bih organizirao ov seminar u kom-tom hrvatskom selu, ali na žalost nimamo prostorje. Imamo jur konkretne predodžbe o seminaru i jur smo poduzeli prve korake, ali najveći problem je, kot je to uvijek kod nas, pinaz. Ufam se da ćemo barem ov put dostat dovoljnu subvenciju od naše gradišćanske vlade i od austrijske vlade. Program seminara je uglavnom da se manjine upoznaju i da se mi gradišćanski Hrvati predstavimo.

NG: S drugimi riĉi, ov seminar služi tomu da se naša manjina drugim predstavi.

Lero: Da, da se opšinije predstavimo, našu povijest, kulturu, naš život i naše probleme, a drugiĉ da se bliže upoznamo, mi manjine. A tako će se seminar baviti na komperativan naĉin s problemi gradišćanskih Hrvatov, to znaĉi, kad se druge manjine predstavu, će se viditi ĉa znamo preuzeti iz njevoga iskustva za naš položaj.

NG: Lero, hvalimo ti za intervju i ti željimo puni uspjeh kod djelovanja u FUEV-u.

hajs uma!

Selska krčma u nedilji po objedu: selo je žajno. A kako ne tetac Jive i tetac Šandor, krčmara susjedi ?

- Franjo, dva špricere!

Krčmar doleti veljek s špriceri. Dobro mu ide posao z ruke: Kade ruke letu, ko i pinez curi.

- Ali ov špricer je zlata vridan. Franjo, još dva!

Tetac Jive upamti da Šandor jako premišljava.

- Šandor, ča tako gledaš? Ča ti zopet po buči ide?

- Jive, kako se ti s blagom pominaš? Po nimšku ili hrvatsku?

- Ti se bludi?

- Ne. 'Zač?

- Vo me još niedan nij pitao.

- No tr. Kako se?

- Stani, moram mrvu mislit. Kravam velim "hajs uma", našem Rolfiju "gest weg" ili "leg di", a kad konja naprežem, velim "braf, Hanzi, braf". No, to je vse po nimšku.

- No vidiš. Si se jur kada pitao zač grod po nimšku?

- Ne. To je tako. Mr se vsi tako s blagom pominadu. Ti znamda ne?

- A ja.

- Zač si pak glavu trapiš? Hodi, napij se. Prost!

- Ne, Jive. To nij pak tako lagak problem. To mi je denas po ubjedu došlo. Našemu Wufiju sam hitio kusić kosti ko je od pipleta ostalo, tr sam mu rekao: "Do, Wufi, fris!" Na to me je veliko pogledao, zafoknuo kost, tr se je obrnuo i protekao. Ali pogledao me kot kad bi mi kanio reć: "Stari, ti me smiš rado imat:" Na to mi je striljilo u glavu da se ja s blagom po nimšku. Mi znaš razložit, zač se mi vsi s blagom po nimšku? Imamo to potribno? Kako dojde to siromašno blago tomu da se vsi s njim po nimšku? Hajs uma, hü hota, Fas Rolo, Gest nit wek, Stü sei, Fani, So iz braf. No kade smo? U Babilonu? Vidiš, Jive, priktoga jur ciel čas mislim. Ne gre z glave.

- Dost si zjalav. Franjo, još jednoga.

- Jive, to s tim blagom je fenomen. Ar kad dojdeš na gmajnu, se smiš s našim sekretarom Ferencom pominat po hrvatsku, a kad dojdeš domom va štalu, ko se po nimšku, Prez toga da pravo kaniš: Amtssproh "hais uma". Ča je naš vol Nimac? To je strašno. To si ne -

- Šandor, kuri vaš konj? - pita mirno tetac Jive i si opet zdravo zalje svoje grlo.
- Ne. Me kaniš za norca? Ča nij dost kad me ov problem extraordiaboli linguistiboli glavu trapi?
- Ča za problem? - Jive se skoči kad čuje te riči. - Je to ča vražega!
- Da, pravo. Ča vražega. To je extragevenli šproliproblem. To sam štao va malom Brockhausu.
- Tote još nisam bio. Ali Šandor, jur si čisto zjalav. Zato te još jednoč pitam: Kuri vaš konj?
- Ne, sam ti rekao. Jedno ti ali velim: Ako se ta problem extraordiaboli linguistiboli ne rieši, ko se mi Hrvati znamo dat zakopat. Onda -
- Šandor, ako vaš konj -
- Sad ja govorim! Onda nas za par liet već nij. Ta problem je naime dupljaszo sudbonosan za nas. Dupliciboli fataboli. Prvič: -
- Šandor, ako vaš konj ne -
- Prvič je problem opće ta, da držimo nimški jezik za višega nego hrvatski. Samo zbog toga kad je Amtsspröh. Po hrvatsku se pominamo u crikvi, doma, na placi, na rastoku, u krčmi, va štali. Ali ne! Va štali ne! Va štali se mi zjalani s blagom po nimšku. A to je druga točka. Nij to jur dost da držimo nimški jezik za već vridnoga, ko se s blagom po nimšku, a zis sekretarom Ferencom po hrvatsku. Ja ti velim, Jive, ovde ča ne štima. Ovo je -
- Šandor, ako vaš konj ne kuri -
- Ja sam ti sto puti rekao da naš konj ne kuri! Kako more konj kurit? Ako me još jednoč pitaš, ću te dat Steinhof otprimit! Si me razumio?
- Da. Šandor, ali ako vaš konj ne kuri, onda - pri ovi riča pogleda Jive skrbljivo kroz oblok na Šandorov stan. Najednoč se ta skrbljivost preobrne u blijedi strah. - onda vaša štala gori. Gori!
- Naša štala gori! Gori!
- Čisto zvana sebe doteče Šandorova žena u krčmu vičeći: "Gori! Gori!" Tetac Šandor se skoči i proteče domom. A za njim cijela krčma da mu pomoru ugašati. U to je zarula jur i sirena.
- No, žena neće Šandoru nikad zabiti da je u krčmi filozofirao o problemu extraordiaboli linguistiboli, dokle je doma štala pola pogorila.

bez komentara

Manjine garantiraju slobodu, mir.

U BF-u, 27.8., izviještava neki nepoznati pisac (ki se boji potpisati članak):

Fünf Tage hielt sich eine Delegation des Präsidiums der Konferenz der Bürgermeister und Vizebürgermeister der kroatischen und gemischtsprachigen Gemeinden des Burgenlandes unter der Führung von Nationalrat Fritz Robak im deutsch-dänischen Grenzgebiet auf. Fünf Tage studierte sie Einrichtungen der rund 60.000 Menschen starken dänischen Minderheit im deutschen Südschleswig und Institutionen und Organisationen der zirka 20.000 Deutschen im dänischen Nordschleswig. Sie sprach mit Kindern und Lehrern, mit Arbeitern und Bauern, mit den politischen Führern der Minderheiten und mit jenen, deren Interessen diese zu vertreten meinen. Sie war in Kindergärten und Schulen, in Jugendheimen und Bibliotheken und auf Bauernhöfen, sie hat viel gesehen und manche Anregungen erhalten, die, wenn sie auch nicht als Modell auf das Burgenland übertragbar sind, doch Impulse sein können für eine weitere Politik im echten Interesse und zum echten Wohle unserer kroatischen Sprachgruppe. Denn auch an dem, was anderswo anders ist, kann man lernen — und das war ja der Zweck der Reise.

U slijedećem piše objektivno o "model-rješenju" problemov kod ovih manjin:

steigt. Erst die „Kieler Erklärung“ vom 26. September 1949 beziehungsweise die „Bonner Erklärung“ vom 6. Juli 1955 schufen die Voraussetzungen für jene dänische beziehungsweise deutsche Minderheitenpolitik, die heute noch in Geltung ist und die den deutsch-dänischen Grenzraum in mancher Beziehung zu einem Modellfall für die Behandlung von Minderheiten und die Lösung von Minderheitenproblemen macht.

mora ali ipak nelogično završiti:

Und dennoch fühlt man bei jedem Gespräch und bei jeder Begegnung die unausgesprochene Frage, wie lange die dänische Minderheit in Deutschland und die deutsche Minderheit in Dänemark noch bestehen wird. Denn hier gibt es keine geschlossenen Siedlungen, die in Notzeiten „Burgen des Volkstums“ sein könnten. Bei diesen im ganzen Land verstreuten Minderheiten gibt es nicht das Mittel der Isolierung und der Abkapselung gegen die Assimilationsgefahr. Und die ist auch in diesem Raum sehr groß, ja übermächtig. Und so kann man sich fast ausrechnen, wann auch in dieser europäischen Grenzregion die nationalen Barrieren fallen und der Brückenschlag zwischen den Nationen Wirklichkeit wird.

Nasuprot tomu piše u Kleine Zeitung, 17.9., poznati austrijski autor Prof. Dr. Franz H. Riedl: "Die jüngste Entwicklung und verschiedene Ereignisse erweisen, dass mit Zentralismus und Statismenationalismus nicht das Zusammenleben gefördert wird, sondern Spannungen erwachsen, auch in Gebieten, die bisher davon befreit schienen. Andererseits hat sich die Gewährung von Autonomien und Gleichberechtigung von minderheitlichen Volksgruppen, staatlicher Föderalismus und grenzüberschreitender Regionalismus als entspannend und Gegensätze überwindend und Element gesunder Verteidigung erwiesen."

Unter den verabschiedeten Resolutionen richtet sich eine an den Europarat und die Europäische Gemeinschaft, mit der die FUEV die Aufmerksamkeit der europäischen Institutionen auf die Probleme der unter sehr verschiedenen Bedingungen in Europa lebenden Volksgruppen und nationalen Minderheiten lenkt. Die Resolution stellt fest, daß:

1. die Entwicklung der europäischen Zusammenarbeit die Situation der Volksgruppen und Minderheiten wesentlich beeinflussen kann;
2. die Berücksichtigung der Minderheiten und Volksgruppen in der europäischen Zusammenarbeit auch eine entscheidende Voraussetzung für eine friedliche Entwicklung dieser Zusammenarbeit ist;
3. die Regionalpolitik der Europäischen Gemeinschaft die Volksgruppen und Minderheiten in ihre Vorstellungen und Planungen einbeziehen müßte — wie dies örtlich schon mehrfach der Fall ist —, da sonst diese Regionalpolitik, nur nach wirtschaftlichen Gründen ausgerichtet, sich zum Schaden nicht nur der Volksgruppen und Minderheiten, sondern auch der kleinen Völker entwickeln könnte;
4. die Volksgruppen und Minderheiten in ihrer Eigenart einen wesentlichen Beitrag zu der kulturellen Vielfalt Europas in der Vergangenheit geleistet haben und auch in Zukunft leisten wollen und können. Diese Vielfalt ist der Reichtum Europas und muß erhalten bleiben;
5. die Sicherung der Rechte und Entwicklungsmöglichkeiten der europäischen Volksgruppen und Minderheiten eine Aufgabe hohen Ranges und zugleich eine hohe Verpflichtung der europäischen Institutionen ist.

POČETKI POLITIČKOGA RAZDVAJANJA HRVATSKE NARODNE GRUPE GRADIŠĆA

Razmatranje, razdvajanja gradišćanske hrvatske manjine u politički desni i lijevi logor je problematično. Problematično pred svim zato, kad je uzbuđljiva argumentacija - kako sada, tako i u prošlosti - bila uvijek značajan element svih raspravljanj. I ravno ov uzbuđljivi moment je snažno prekrilo stvarne temelje ovoga nesrićnoga razvitka. U vezi sa svojom disertacijom " Gradišćanski Hrvati međ dvimi boji " bila sam prisiljena i zainteresirana, stvarne argumente i dokaze najti i naglasiti u historijskoj vezi.

Do izjašnjavanja političkoga stanovišća za hrvatsku manjinu zapadne Ugarske došlo je zbog minjanja političke i gospodarstvene situacije krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Provalom industrijalizacije, sa svimi svojim pozitivnim ali i negativnim socijalnim i sociološkim posljedicami, u tradicionalnu seljačku seosku sredinu, moralo je doći do zategnutosti i do dotada nepoznatih problemov. Da se je ta pojava za prilično raštrkanu hrvatsku manjinu proširila u polarizaciju pitanja opstanka, ima vrlo uvidjiva uzroke.

Ova narodna grupa, ka je dotada živila u zatvorenom životnom krugu i ka je imala posebno gledanje na život i svit, u svojoj četiristoljetnoj povijesti nikada nije bila prisiljena zauzeti neko političko stanovišće. Problemi s kimi je ov isključivo seljački narod bio suočen, ticali su se jedino osobnoga svladavanja života u funkcionirajućoj i zatvorenoj zajednici s točno oredjenimi načeli. Jedino duhovnički peljajući sloj - jedini ki je kod Gradišćanskih Hrvatov postojao; hrvatskoga građanskoga sloja ili plemstva nikada nije bilo - upostavljao je potribni kontakt s okolicom u smislu državnoga, političkoga i gospodarstvenoga uredjenja. Duhovnici su i uvijek bili oni, ki su garantirali predaju samostalnoga kulturnoga života i ćuti. K tomu se mora još nadodati da su duhovnici svojim velikim zanimanjem za gospodarstveni razvitak i u ovom pogledu zauzimali peljajući položaj.

I ov čvrsti i funkcionirajući red pojavio se početkom našega stoljeća jedan posve novi problem, jedna posve nova sila: industrijalizacija i s njom u vezi problem socijalizma. Seljačkomu narodu i njegovomu konzervativnomu političkomu i kulturnomu držanju pod peljanjem duhovništva, suprostavila se je jedna nova klasa: industrijski djelač. Seljaku na selu i njegovoj vjeri u sve ukorijenjeno, uobičajeno i prokušano stupio je nasuprot djelač, čiji su interesi razvijali posve drugačije a bome i suprotno onim njegovih seljačkih susjedov i rodjakov. Ov fenomen raspadanja stvarnoga unutarnjega jedinstva seoske zajednice, polarizacija različnih interesov i potpuniga otudjivanja, ko se mnogo puta okrene u neshvatljivu političku mrižnju, nije nikako samo hrvatski!

Namjesto da se uvjeru o potriboći očuvanja samostalnosti hrvatske narodne grupe i prokušane tradicije, hrvatski su djelači u nimški industrijski mjesti doživljavali ravno suprotno: Potribovanje za potpuno novim pristupom k djelu, iz čega se naravno moralo razviti i novo osobno samorazumjevanje. Stari sistem vridnosti je s dolaskom novih i fascinirajućih idejov o socijalističkom novom uredjenju društva stavljen u pitanje. Sraslost človika u religioznoj svisti, ka se je ravno kod Hrvatov diboko utisnula, pustila je i u izmenjeni životni prilika ili se je uopće raskinula. Pred svim su hrvatski djelači, putujući i sezonski djelači doživljavali potriboću, prilagoditi se nimškoj okolici, sporazumiti se s njom i probiti se u njoj. Premda je većina Hrvatov toliko vladala nimškim jezikom, koliko je svakidanski život od njih potribovao, i premda su bili cijenjani i obljubljeni kao sposobni djelači, čini se ipak, da se ćut " biti drugačiji " pretvorila u ćut manjevridnosti. Izgleda da je znanje nimškoga jezika i prilagodjivanje na nimšku okolicu postala potribno za životni opstanak. Socijalistička ideja kao nova točka orijentacije, imala je posebno kod putujućih djelačev odziva, a međ njimi, ča je vrlo zanimljivo, posebno kod Hrvatov.

Ov naš politički i socijalni fenomen nije ostao bez reakcije od strani konzervativnih Hrvatov i njihovih peljačev, duhovnikov. Rješavabju gospodarstvenih problemov pristupili su utemeljivanjem potrošačkih udruženj, zadrug i štedionice, da bi tako osigurali priraslost seljakov i nastavak kulture.

Poslije priključenja Gradišća k Austriji krajem 1921. ljeta (To je doba opće novoga početka i preorijentacije. Iako su politički logori ostali isti, u njihovom se je međusobnom odnosu jedva ča preminjilo) stali su dva logori Hrvatov u svojoj orijentaciji i konceptu jedan uz drugi i nisu našli skupnoga puta.

Manjinska prava, utvrđjena u Saint Germainskom mirovnom ugovoru, pružala bi bila opći temelj za to, da se očuvanje hrvatsva - to znači hrvatske škole i crkve kao kao garantov za opstanak hrvatske tradicije - i politički isposlujē i probije. K tomu bi se svakako tribao skupni trđ svih Hrvatov. Do toga ali nikada nije došlo! Ova nesloga i cipanje pružili su ravno onim najbolju pomoć, ki na očuvanje manjine nisu bili zainteresirani ili su bili protiv nje.

Kod prvih gradišćanskih izborov (18. junija 1922.) pitanje političke orijentacije Hrvatov postaje prvi put aktualno. Tada nije došlo do slaganja s obzirom na utvrđivanje i zastupanje skupnih interesov, pa su različne političke stranke privukle Hrvate u svoje logore. S 15 procentoc ukupnoga stanovništva bili bi se i sami mogli politički afirmirati.

Istina Martin Meršić st. se trudio da organizira posebnu hrvatsku stranku " Kršćansku Hrvatsku Stranku " . Uzato pokusio je misijonat Čuković utemeljiti nezavisnu " Gradišćansko-hrvatsku Stranku " , ali je ova ideja propala još u svojem početku. I Koloman Tomšić, kasnije peljač socijaldemokratskih Hrvatov, pokusio je postignuti sporazum s politički peljači konzervativnih Hrvatov, ali su ovi pokusi s različnih stran zapeli još u svojem početku. Tradicionalne stranke vabile su s mnogostranimi i velikimi obećanji za glase Hrvatov - pa su ih i dostale. Kod ovih izborov se je pokazalo da je cipanje Hrvatov u socijaldemokrate i konzervativne činjenica s kom se moralo računati.

Svakako se je med mladimi študenti i intelektualci stvorila grupa, čiji je bio cilj, bez naslanjanja na bilo ku stranku uočiti potriboću zastupanja hrvatskih interesov. K Božiću 1922. ljeta pojavio se je prvi broj " Hrvatskih Novin " . Redakcija je obuhvaćala i desno i livo stojeće Hrvate, a novine su otpočetak bile zamišljene kao nadstranački forum. Vrlo rano su se ali pokazale prve suprotnosti s obzirom na interese, i po četiri miseci odvađa se socijaldemokrat Koloman Tomšić da bi peljao vlastite od SDP-a financirane novine. U maju 1923. izašao je prvi broj " Našega Glasa " , organa socijaldemokratskih Hrvatov.

Sada su bile fronte jednoznačno i jasno razdvojene i stvoreni konačni uvjeti za žilavu uzravajuću i pred svim fatalnu borbu Hrvatov protiv Hrvatov. Prave razmirice i svadje su se rješavale u novina, pri čemu se nije štedilo s masivnimi međusobnimi optuživanji. Fronte su postajale sve tvrdje.

Kad su dr. Lovre Karall i suradnički štab "Hrvatskih novin" s obzirom na izbore 1923. ljeta utemeljili "Hrvatsku stranku", bio je to zadnji pokušaj, stvoriti opći temelj za zastupanje interesov svih Hrvatov. Pokušaji posredovanja nisu imali uspjeha jer su obadvi strani bile nepopustljive i atmosfera sporazumivanja već nije postojala. "Hrvatska stranka" nije dobila ni temeljni mandat i konačno se je izgubila u CSP-u.

Medjusobne agresije su se sve jasnije formulirale i jaz (Kluft) se činio sve nepremostiviji. Smrtni udarac zadobila je svaka mogućnost zbližavanja nesrićnim političkim razvitkom Prve republike. Čim tvrdje su postale političke fronte, tim nemogućniji su postajali i izgledi za sporazumivanje Hrvatov neodvisno od njihove političke razlike, na temelju općih hrvatskih interesov.

Ova tendencija se je očuvala: Relevantnije od čuti hrvatske sloge, bilo je i ostalo naglašavanje političke razlike, ka se naravno očituje u dr'anju prema specifićnimi hrvatskimi pitanji i problemima.

HILDA VARGA, dr. rođj. 3.5.49 u Gornjoj Puli, živi u Drassmarktu i Beču.
 Studirala: povjest, teologiju, politologiju, filozofiju. promovirala 75.
 Podučava kao profesorica u BG 20 u Beču (povjest, filozofiju).

GRADIŠĆANSKI HRVAT

magična rič, ka otvara srce i vrata

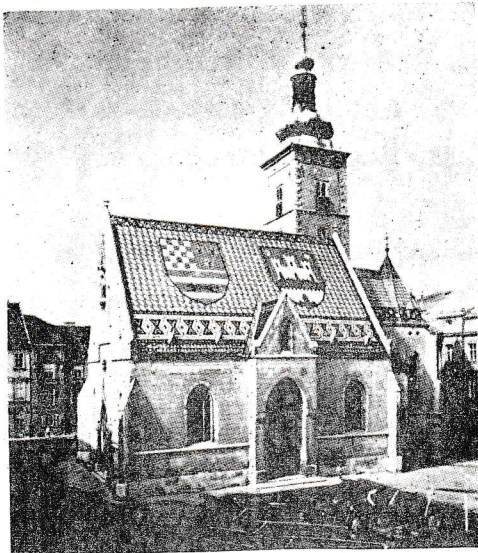
na stipendiji u Zagrebu

U junu boravili su dva hakovci kao stipendisti Savjeta za naučni rad u Zagrebu. Na temelju međunarodnih dogovorov imamo mogućnosti dugo- i kratkoročnih stipendijov.

Evo izvještaj jednoga stipendista:

U junu poslužili smo se dva hakovci ponudjenimi stipendijami Savjeta za naučni rad i tako smo boravili mīsec dan u Zagrebu. (Ča naliže nam drage jačke o bijelom Zagreb gradu je bolje da se već ne jaču, jer Stari Zagreb više za obnovljenjem i restauracijom.) Kao cilj boravka sam nakanio da malo upoznam zagrebački medicinski fakultet i da popravim svoj hrvatski jezik. Po sebi razumljivo nisam zabio na to da se upoznam kulturnim i

Valjek na početku ću u Zagrebu lako najđu gradišćanski Hrvat ! mo zapeljalo u društvenu klapu - nego pomogla i u iskanju radnom mjestu na kliničkih kartov. Tako Ljerka i Zora dvi studentice u maju poiskale za-

Gradišće - odmah preskrbile smještaj kod svojega prijatelja Zorana ki se bio isto u maju zaljubio u nas gradišćanske Hrvate. Da je bio Zoran fantastičan domaćin ne tribam posebno n-glasit, a da nas je ova klapa upoznala lipotom Zagreba i okolice je po sebi razumljivo.

J4dan drugi slučaj: Moj prijatelj i ja sidimo u kazališću. Čim sazna naš susjed da smo gradišćanski Hrvati pične opširan razgovor, a za slijedeću nedilju nas pozove na ručak (objed) i razgledivanje grada. Moram reć da najveći dio Zagrepčanov zna gdo smo

društvenim životom Zagreba. vam uvadit "recept" kao se prijatelji: recite da ste Ovo priznavanje me nij savtveni život - u jednu studentova "magična rič" mi je kvartira, smještaja, na niki, u nabavljenju kazase npr. dogodilo da su mi dentice povjesti, ke su jedno sa svojim fakultetom

mi gradišćanski Hrvati. No, točnije informacije o nami nemaju: jedni su mišljenja da nam ide jako dobro i da se sukob između Austrije i Jugoslavije nek pelja zbog bilo kakovih razlogov; drugi si opet ne znaju predstaviti zašto Austrija ne ispuni obećane ugovore. No, svaki se čudi i veseli kako smo kroz stoljeća očuvali jezik i svoju kulturu. Kad jur spominjam kazalište, moram priznati da sam kroz prijatelja postao "kulturan čovik". Uživao sam kazališne i plesne priredbe kao i koncerte kao još nikad u životu ne. Najveć me presenetilo kako kritična i oštra je suvremena zagrebačka bina. Neću zabit na svakidanje djelo. Nam dobro poznati prof. Mirko Valentić preskrbio mi je "djelo" na hematološkom odijelu klinike za unutarnje bolesti. Da, i na klinici je pomogla "magična rič" "gradišćanski Hrvat". Profesori su u predavanji i seminari obzir zeli da sam gradišćanski Hrvat. Rado su mi pomogli i mi dali mogućnosti da samostalno nešto djelam. Zato puno hvale prof. Mirku Valentiću i dru. Čepelji, šefu klinike i prijatelju gradišćanskih Hrvatov.

Još jedno nesmim zabit: Doživio sam Zagreb kao grad mladih. Sreo sam toliko mladine na cesti da bi čovik mogao pomisliti da je ovo grad mladih. U srcu Zagreba, na Trgu Republike, ki je pretvoren u pješačku zonu, se na večer sastane takova množina ljudi da jednoga mora bit strah. Ali isto tako brzo kako se mjesto napuni, se ono i sprazni. Društvenomu životu su stavljenе granice u 10^h odnosno 11^h, kad se lokali zapru. Kad jur spominjam lokale, moram priznat da je jilo i pilo izvanredno. Mi Gradišćanci, ki smo "dobroga" naučni, se ne trebamo bojati u Zagrebu da ćemo užajat. No s konobari ali mora znat čovik postupati. Obično se mora čekati dokle se gosp. konobaru hoće. Ako se pak veli ka-ta rič preveć, se more stat da se konobar uopće neće potruditi. Na koncu željim reć da se svaki čovik čuti dobro međ prijatelji. Tako sam se i ja izvanredno dobro osjećao u Zagrebu. Naučio sam već nego sam očekivao. Jur samo minjanje okoline i potrebnost snaći se u novoj situaciji, obogati čovika. Kad se pak čovik čuti kao doma, onda je to za tu okolinu lipa iskaznica. Zato preporučam svakomu pojedinomu da iskoristi mogućnost stipendija u Zagrebu. Uvjeren sam da će bit on jako zadovoljan.

Hanzi DOMANOVIĆ

rodjen 2.2.1952 u Željeznu, Cogrštofac, maturirao u Matrštofu, studenat medicine u 8. semestru.

voli: krasotu naravi, dobro vino i divojke.

male_nkosti

NIUZALJ: Veseli nas, da se ovdje na glavnoj školi prvi put načinjila mogućnost da se naša dica uču hrvatski.

Željimo učitelju Anton Berlakoviću i njegovim školarom čuda uspjeha.

CELJE, LOVRETA, PAJNGRT, ŽELJEZNO:

Na svi ovi hrvatski shodišći je bilo toliko ljudi, Hrvatov, kot jur dugo već ne.

ŽELJEZNO: Na kušanju vina je načelnik Mayer dugo stao s grupom hakovcev, platio flošu vina i si zajačio Hura, Hrvatit: smo mi. Istina! Da nikako ne zabimo: iz žepa zemaljskoga zastupnika Karalla je curilo čuda kapljic u suha hrvatska grla.

FRAKANAVA: Na generalnoj sjednici Hrv. Štamparskoga Društva je smio stari i novi predsjednik Nikola Benčić pozdraviti toliko ljudi kot dosada još nikada ne.

ŽELJEZNO: Jako čuda školarov(59) se je najavilo na glavnoj školi za hrvatsku uru(nastavu), osobito iz Vorištana.

STINJAKI: Starji, za ke je dosada bio Hrvat kao črljena krpa za biku, su poslali svoju dicu na hrvatske ure.

ČAJTA: Veseli nas, da su čajtanski tamburaši na svoju ruku organizirali sastanak južnogradišćanske mladine. Suradjivalo je lipi broj od 120 mladih.

Sve ovo biži točno po rezultati IFES- analize: Osobito mladina vidi modernu vridnost hrvatskoga jezika.

Säge- und Hobelwerk

Zimmermeister

Kom.-Rat

Stefan Gollubits

7011 SIEGENDORF 7000 EISENSTADT

Eisenstädterstr. 18

Tel. 0 26 87 / 32 504

Rusterstraße

Tel. 0 26 82 / 36 42

R B
A L
I A
F G
F A
E J
I N
S A
E
N

PRODRŠTOF

SUSRET U NOĆI

novela

Mladi kapelan Štefan je došao na par dan u Beč. Imao je ča posla. Zadnji je večer poiskao neke stare prijatelje. Oko deseti se otpravi kroz noćno-rasvićene ulice u sje-minišće, kade ima prenoćišće. Kot se tako šeće po Kärntnerici, zagleda pred nekim izlogom plačuću divojku. Mimohodeć vidi, kako jako joj oči suzu, kako šmrca i da stalno na isto mjesto ziva. Kad se nekoliko metarov od nje odalji, prestane koracanjem. Zabrinuto gleda u nju i premišlja zač plače i dali će joj pomoć ponudit. Nijeni zapravo pogledao kako izgleda. Vidio je pred sobom človika u nevolji. Budući da se nje stanje nij preminjilo, nego već, da je opazio kako ju (od zime) trese, zgrabí ga milosrdnost i ide k njoj. Po tijelu je izgledala mladenačko, ali obraz je bio blijed, "izhasnovan", obličeno je imala poderane blue jeans-e, vidnu bluzu i pokrpanu vestu. Vlasi su joj bili črni, dužički, ali razrondjaveni.

- Dobar večer. Znam pomoć? Znam li kako-tako pomoć?

- Pa ti ćeš se razhladit, doda kapelan Štefan zabrinuto. Ali ona se ne makne. Stalno ziva u izlog kot da nebi opazila kapelana. On postane nemiran i nesiguran. Ar "ako si človik neda pomoć, mu nij pomoći", si misli. S druge strani - ov nevoljnik triba po - moć. Još jedanput pokusi Štefan dojtí u razgovor:

- Kaniš li ča jist ili pit ?

- Ovako ćeš obetežat !?

Opet nij odgovora. "Ča djelat?" pita se mladi kapelan, "ako ne kani, ča ću ?"

- Oprostite gospodjica, ako sam vas bludio. Nisam vas kanio zbantovat. Mislio sam, da tribate pomoć, veli puno hladnije i distanciranije i se obrne razočarano, zadovoljeći se , "da je svoje moguće pokusio". - Laku noć !

Po prvi koraki se još jednoč obrne. Vidi, kako divojka zdvojno za njim gleda. Postane. Ča sad ? Nekako mehanično podigne pitajućí glavu prema njoj. Ali ta znak je dosta, da se - slabo se nasmijućí - gane s mjesta k njemu.

- Kaniš li ča jist ili pit ? ju ponovno pita, kad dojde blizu .

- mhm.

- Dobro ! Idemo u ku-tu gostionicu, veli Štefan. Skupa nastavu put. Išli su malo " u distanci". Nisu razgovarali ništa. Nek od časa do časa sretnuli su se njevi pogledi . Išli su u krčmu u koj je Štefan kot študenat večkírat boravio. Bilo je slobodnoga mjes ta.

- Ča kaniš?- pita kapelan Štefan, kad su se posadili.

- hm ?- ter počvrsti svoju nesigurnost i neznanost podizanjem ramen.

- Češ li ča jist ?

- D-da!- veli, klimne glavom i pokusi se nasmijati.

- Jur duglje nisi jila ?

- mhm.

- Koliko dan? jedan, dva ili?

- Neznam,- reče i pogleda zdvojno ter pitajuć u Štefana.

Štefan naruči pilo ter jilo. Po kratkoj pauzi počne nanovič:

- Ča me se bojiš? Imaš li strah pred manom?

- No - no sad već ne.

- Zato nisi veljek odgovorila kad sam te na cesti pitao?

Ona migne. Potvrđi klimanjem glave Štefanovo mišljenje.

- Ča tako strašno izgledam, da se mora človik mene bojat?

Prvi put joj se ugoda da se ljubezno nasmije.

- Ne, ne zato!

- Ili sam prelipo obličeno, da me se plašiš?

Pomoću ovih riči i pomoću teple juhe-supe ugoda se Štefanu da se nje lica zarumenu.

Kad završi juhom, si naredi malo vlase.

-Ča si ti? Ča djelaš? - prekine Silvija mučanje.

- A ja sam duhovnik, kapela.

Odgovor je za Silviju neobičan i neočekivan. Mora ga prvo požrknuti.

- Zač ste pak postali kod mene? - upita se sramežljivo i bojazljivo.

- Reci nek mirno ti.

- Ča ste, ča si, ča me kaniš spovidat? - nastavi Silvija, opet sigurnija.

- Ne veljek. Ne tako brzo.

- Zač pak?

- A ča ne smim? Vidio sam te nevoljnu, pak sam kanio pitat da li tribaš pomoć.

- Nij svaki takov. Kad nek bili svi takovi, tako priskočni. Ali muži te kanu nek ishasnovat. Kako ja mrzim muže. Kad bih nek mogla - ali ništ neću. Sve će bit po starom. Kad me Fric najde, tr parput poljubi, će bit kot je bilo.

Štefan shvati situaciju. Silvija povida. Počela se otvarat. Sad ima mogućnost da ju pita i ispita, dokle se ne zatvori. Moguće će sama reć kako joj zna pomoći.

- Si jur večkrat protekla od Fričca?

- Vo je treći put.

- Zač protečeš?

- Kad mrzim ta žitak. Ođura mi se! Ciganit, koč-toč jist, kurit, pit, stelja. Bah, ljubiti se s tim, koga ne ljubiš, koga mrziš.

- Od čega živiš?

- A ča ja znam?! Jednoč imamo pinez, onda opet ne. Prvo sam djelala i zaslužavala, a sad? Moguće dostane Fric i pinez za me. Ča ja znam?!

- Ne moreš li prekinuti s tim žitkom ako ga mrziš?

- Znam, ne znam. Kako?

- Nimaš li starje, doma?

- Pa i od nji sam protekla. Ne razumu me.

- Morala bi počet kade djelat, ki drugi varoš, kade drugdir.

- Moguće. Ali ki će mi pomoć? Kade ću djelo najt? Nisam ništ izučna.

- Ako ćeš, ja b' mogao pokusit.

- Zaistinu?

- Ali ti bi morala kraj iz Beča.

- To ne pači. Kad bih nek mogla novo počet.

Na Silvijinom licu se primjećuju znaki ufanja. Otvara joj se opet život. Štefan zna da mora odlučno, ali pazljivo djelati. Ako kani Silvija kraj od nje žitka, mora to veljek, mora sredinu, milije, svoje društvo preinčiti.

- Ako kaniš zaistinu kraj od tvojeg žitka, već ne smiš najzad k Fricu. Ni po pratež, ni po pinez. Morala bi veljek s manom pojti.

- Dobro je.

- Silvija, ne kanim te nač siliti. Ti moraš sama znat!

- Ja kanim zaistinu. Ali kaj ću spat?

- Zato se ne tribaš skrbiti. U sjemenišću-seminaru je mjesta.

- U seminaru? Ča smim tote nutr?

- Smiš ili ne smiš. Ne skrbi se za to. Čedu jur razumiti. Ar ako bih zamišljavao s tobom ča čemernoga, nebi išao ravno u seminar.

Štefan plati. Polagano se dignu na put. Na cesti idu prvo mućeci jedan uz drugoga. Štefan je nekako zadovoljan. "Moguće sam s ovim jednomu človiku pomogao", si misli. Rado bi pitao Silviju za nje prošlost, za doma, školstvo. Boji se staviti to pitanje. Moguće joj je neugodno. Boji se da bi zabušio vrata ka je počela otvarati.

- Kad bih nek prlje bila imala koga ki me poslušā, - prekine Silvija šutnju. - Ali svi su se nek shranjali, doma, u školi, u internatu. Bojali su se mojih pitanj.

- I u internatu si bila?

- Kad sam išla u glavnu školu, bila sam svaki dan do šesti u internatu, kod koludric. Ali znaš kako je bilo, doma kot i u kloštru. Ako si se lipo smijala, mirovala tr u knjige zivala, je bilo dobro. Dokle još nis' bila trinaest, je išlo. Dotle su hteli još odgovorit na pitanja. Ali kad sam postala starja tr ča pitala, me nijedan nij poslušao. Zgovarat su se hteli. Znaš, naučila sam se folišit. Ar ako sam is-

- Ne nij zbog tebe, nego -

- Smiš mirno reć. Mr sam naučan. Ali neka zabit jist.

More se reć: račilo joj se. Čim duglje su sidili, jili ter pili, tim sigurnijom, srčelijom i otvorenijom je postala.

- Mislila sam da su svi muži jednaki. Ali ti nisi takov. Mislila sam da kanu svi nek šmuzanje, stelju, kot velu ljubav. Svi te nek ishasnuju. Nijedan ne pita kako ti ide, kako si.

Pauza-stanka.

- Se shranjaš pred muži?

- Protekla samojemu, ha, tovarušu. Odvezla sam se taksijom.

- Se bojiš da te išće?

Podigne ramena kao znak neznanja.

- Zač si se ravno pred ta izlog postav ila? Tote bi te sigurno našao.

- Hm. Kamo bi šla? Kanila sam kraj od njega, kraj! Kamo? Neznam. Nek kraj, kraj!

- Ali ravno tamo? Ča si čekala da te najde?

- Moguće. Neznam! Nek znam da mrzim svit, muže!

Stanka. Štefan naruči još dvoja pića. Završu jilo. Jedan čas sidu tako, mučeći. Gledaju i poslušaju naokolo. Većkrat se susretnu njevi pogledi, pa se nasmišu.

-Odakle si? - prekine Štefan mućanje, šutnju.

- Iz T., to je selo u G.

- Si jur duglje u Beču?

- Skoro jedno ljeto.

- Ča djelaš?

- A sve i ništ.

- Kako se zoveš?

- Silvija. A ti?

- Štefan.

Šutnja. Kapelan nezna pravo ča da djela. Joj je ugodno da spitkuje? Volio bi da sama počne govorit. A kako joj zna pomoć? Dobro vidi pogibel da ju zna kroz ponudjenu pomoć i unesrićit. Ar sada će prihvatit sve. Ali ča pak? Kako dalje?

tinu rekla, dostala sam teškoće, svagdir. Kad sam bila četrnaest, su me doma stukli, kad sam rekla da sam se bila s tovarušem šetat. A došla sam jur u poldesetoj domom. Kad bih bila došla kot svenek u deseti tr rekla da sam bila s družicami u disco-teki, ili kad bih bila mučala, nebi bilo ništ. Potle im već nisam ništ rekla. Prebližili su se sjemenišću. Ostali su pred vrati stati.

- Kad sam spoznala Frica, sam se gor dobro naučila folišit. Nisam kanila da prik nas govoru. Još i družice dost dugo nisu znale.
- Frica jur duglje poznaš? - pita Štefan, otvori vrati i oni idu nutar.
- Kad sam bila četrnaest. Govorio je da neka ne poslušam tako na roditelje. Oni samo govoru: "To ne smiš i to ne smiš!" a sami nisu bolji. Radje sam poslušala Frica neg druge. Govorio je ča smim, a ne, ča ne smim; ča je lipo, a ne, ča je prepovidano. Zbog njega sam i šla u Beč.

Išli su u hižu. Štefanu je bilo drago da je Silvija ovoliko povidala. Uvjerjen je da joj je budućnost otvorena. Još nij prekasno.

- Silvija, oprost, jur je kasno. Sutra se moram rano stat. Moram se leć. Ona klimne glavom. Štefan joj preda ključe i pokaže hižu. Dogovoru se još za sutra.
- No onda, laku noć i dobro spi! - želji Štefan pri odlasku i otpre vrata.
- Laku noć. Šte-Štefan! - vikne ga Silvija.
- Prosim?
- Štefan, te smim kušnut? - pita sramežljivo. Opazu joj se suze u očima. - Kad si tako dobar.
- Smiš.
- Bog plati! - veli Silvija malo zaplašeno i kušne Štefana na lica. - Laku noć.

Branko

malerei anstrich

KAIN JOHANN

7041 WULKAPRODERSDORF, WIENERSTR. 22

Telefon: 02687 - 239

POLITIČKA SCENA

Ste bili pred 5. oktobrom na jednoj političkoj priredbi? Da? A ste i vidili kako nas cijenu, nas Hrvate? Ali ste vi bili znamda na jednoj takvoj priredbi, na koj nij bilo naših tamburašev? Je li su ot bijeli, črni i črljeni, sve jedno: Und nun hören Sie ein Tamburicapotpuri unserer jungen Freunde aus.....

Samo za informaciju, nas Hrvatov ima još i po 5. oktobru (nažalost nekoliko puta i bez nošnje i bez tamburicov u ruki, nažalost.)

*****

Jur utorak 7. oktobra, neg dva dane po biranju, je Kreisky veljek najjavio koncept za podupiranje manjin. Lipo od njega, da u svojem najvećem uspjehu i na nas misli. Ali Kreisky sigurno pozna rezultat zadnje IFES - analize, u koj jasno van dojde, koga Robak zastupa: praktično nijednoga. Skoro 2/3 SP-biračev med nami Hrvati nije za njega, kod drugih, ima još čuda već neprijateljov. Apropos Robak: Frici, najsrdačnije čestitke za eks-zastupnika u Parlamentu. Kasno ali ipak si i ti na to došao, ča ti i dosta drugih jur dugo povida: za guske nij sijeno. Ako s penzionom znamda van ne dojdeš, jedan tanač: Mislim, da Hrvatske novine išću političkoga žurnalista, poj se jednoč predstaviti, znamda.....

Ki je Klaudusz? No, naš najbolji hrvatski slikar. No, ako i vi to mislite, pak sigurno niste bili na otvaranju Klauduszove izložbe u galeriji u Željeznu. Ni riči da je gradišćanski Hrvat. Veselili smo se, kad smo vidili da jednoč kot otvaranja nij tamburašev, no ćemo barem jednoč čut a-capela hrvatske jačke. Misliš. Nije ta zbor strašno dugo trapio prof. Klau - dusza i nažalost i naše uši s katastrofalnimi jačkami, a to - jasno - po nimšku (jedna slovenska jačka s nimškim tekstom - jasno - , se je kako tako nutra mišala). To je ljudem išlo tako na živce, da je jedna žena - Nimica - za nami rekla: Is eh praktisch jeder zweite dā a Krowot. Steht's auf und singt's a schen's Liedl, des wenigstens a her passt.

čestitamo

Domnanović Ivi - potpredsjedniku HAK-a - da je postao magisterom rer.soc.oec;

Mitrović Gerhardu - bivšem blagajniku - na doktoru juris;

Ivanšić Silviji, iz Cogrštofa, na završetku studijov rer.soc.oec.;

Mraz Ireni da je stupila u hižni brak s Raimundom Deutsch.

Čestitamo i željimo pune sriće i blagoslova.

KLIMPUŠKI TAMBURAŠI

-jesu i ostaju naši-

Prva Klimpuška grupa na nastupu u Danskoj, 1961.

Klimpuh, naše lipo hrvatsko selo na granici prema Šopronu, diči se uz drugo i mnogimi duševnimi dari i vrlinami, međ kimi se osobito ističu prava hrvatska poštenost, srčanost, neustrašivost, borbenost (za ideale) a ne na zadnje i glumsko i glazbeno nadarenje. I skladitelj naše narodne himne Ivan Vuković je isto rodom Klimpušac. Ova ljubav prema glazbi urodila je u Klimpuhu obiljnim sadom: postoji nekoliko glazbenih zborov (limeni, plesni, ansambl, ki obično svira na piri itd.). A početo od ljeta 1956 ima ovo naše selo i svoj tamburaški zbor, naš najstariji poslebojni tamburaški zbor u sjevernom Gradišću.

Da nešto kažem o postanku ovoga zbora? Zašto ne! Samo ne ide mi onako lako od ruke, jer je cijeli posao najuže povezan

s mojom malenkošću.

Imao sam u svom životu dva puta tu lipu mogućnost, da utemeljim tamburaške zbore: naime onoga u HGKD-u u Beču, ljeta 1945/46, i onoga u Klimpuhu. Zbor u društvu u Beču vodio sam do sredine ljeta 1957, kada sam se za stalno preselio u željezno radi službenih uzrokov. Ali moje odjelenje, u kom sam zaposlen kod Zemaljske vlade, bilo je već u jeseni 1954 premješćeno iz Beča u željezno. Kako ončas prometne veze još nisu bile najbolje, ostajao sam od ponediljka do petka u željeznu, a da kraj tajedna opet probavim kod svoje obitelji i u Društvu u Beču.

No dugi večeri u željeznu dosadili si mi skoro i iskao sam si kakovu mogućnost kreativnoga rada. Bilo je jasno, da to more biti samo u okviru koga tamburaškoga zbora.

Ali u okolici željezna nije bilo u to vreme našega sela s aktivnim zborom. Nepovoljne prilike, političke i materijalne, neizvjesnost naroda, manjkanje materialnih sredstava i sve drugo spričavalo je, da se opet ča gane u ovi naši seli. Ja, ki sam to vreme zapravo živio još s jednom nogom u Beču, nisam na sriću bio tako opterećen od sile prilik, kako oni naši domoroci, ki su morali živit u toj sredini. Zato sam se bezbrižno dao na posao. Na temelju svoga zaposljenja imao sam lične veze s tadašnjim predsjednikom Narodne prosvjete za Gradišće (Volksbildungswerk) dv. savj. Albertom Riedlom. Njega sam nagovorio i osvidočio, da je triba od strani Narodne prosvjete ča učiniti i za Hrvate u sjevernom Gradišću (u puljanskom kotaru su već davno dolnjopuljanski tamburaši širili našu pjesmu od sela do sela). I tako je narodna prosvjeta za Gradišće kupila konačno u Zagrebu prvi sastav tamburova za jedan novi zbor. Kad su stigli instrumenti, bilo je pitanje, u kom selu početi. Kako mi je bio Trajštof najbliži, uputio sam se na ondešnjega direktora šk. nadsavj. Alfonsa Kornfeinda (s kim sam bio prijateljski povezan i u okviru Hrvatskoga Štamparskoga društva) i počeli smo s probami u Trajštofu. Ali posao nij išao pravo napred.

U željeznu, kade kao kod nas doma obično pozna svaki svakoga, imao sam mnogo razgovore u tom smiru i s tadašnjim činovnikom financijskoga ureda, a kasnijim učiteljem u Klimpuhu i sadašnjim nadučiteljem u Vulkaproderštofu Rudijom Prikosovićem. I on mi je nekoga dana predložio, neka pokusim jednoč s njegovim dobro uvježbanim crkvenim zborom. To sam i učinio i tako sam se sa svimi instrumenti presjelio Klimpuh. Dva od prvashnjih mojih tamburaševa u Trajštofu držali su mi vjernost i dolazili su ljeta dugo u Klimpuh na probe, dokle jedan na tragičan način nije zgubio svoj mladi život.

Kako ja od uvijek polažem najveću vridnost na praktično znanje, nisam se dugo zastavljao teorijom. Moje dugoljetno iskusenje s tamburaši u bečkom društvu bilo mi je od koristi. Naučili smo se svirati šest pjesama i na Štefanju 1956. ljeta nastupili smo po prvi put u javnosti. Bilo je to u okviru jedne priredbe klimpuške farske mladine. Naš nastup nije se gledao od neke strani ravno najlipšimi očima, da velim kako je to bilo u istini. Ali da ustanovim s jednom općom frazom: Čas je ipak počeo zrejati i za naš folklor. Velika srića i prednost klimpuškoga tamburaškoga društva bila je ta, da se je mogao dičiti s dvimi izvrsnimi solo-pjevačicama: Elom i Hildom. One su svojim zvonkimi i milimi glasi razbile mnogi i mnogi led, ki je osobito u sjevernom Gradišću do tada zamrzivao naš narodni život. Danas ima zbor izvrsnoga pjevača Roberta Ravičića.

I vrijeđa sam spoznao znake Časa. Klimpuški tamburaški zbor bio je prvi poslebojni zbor s tamburašicama. A da bude naš program čim šareniji, prešli smo na solo-pjevanje izminajuć sa zborom. Kasnije smo si postavili zadaću da ćemo barem jednoč nastupiti u svakem našem selu. I zaista, skoro nije našega sela u Gradišću, u kom nisu klimpuški tamburaši nastupili sa svojim šarimi večeri. Koristeći se glumačke

adarenosti pojedinih tamburašev bili su ti večeri zaista šari: uz glazbeni dio nalazio se je i kazališni (dva ili tri kratki komadi) i plesni (imali smo dra Ivana Ivančana iz Zagreba već prije deset ljet u klimpuhu, da nas nauči plese. I ove troške je nosila Narodna prosvjeta za Gradišće.). Da samo neka sela spomenem, u ki su klimpuški tamburaši najprije po svojoj inicijativi, a kasnije i u suradnji s HKD-om, nastupili: Gijeca, Bijelo Selo, Novo Selo, Pandrof, sela željezanskoga kotara, sela puljanskoga kotara s Bajngrobom i Kalištrofom. Sela oko Bandola, dakle Čajta, Čemba, Vincjet, Rupišće, Hrv, Cikljin, Stari Hodas, itd. A u novogradskom kotaru bili smo ne samo u Pinkovcu i Novoj Gori, nego i u Žamaru! Posebna knjiga dala bi se o tom pisati, ča su klimpuški tamburaši pri tom diživili.

Da spomenem još neke osebito događaje, ki se pravoda nikako nesmu razumiti kao samohvalenje. Činjenica je, da su naši klimpuški tamburaši bili prvi, ki su posle boja imali redovite nastupe u radiju, a i u televiziji. Simali su mnogo za Drugi nimški program. A povodom svoga boravka na poziv FUEV-a u Danskoj pjevali su jednu pjesmu još i na danskom jeziku s najvećim uspjehom. Gostovali su izvan Austrije u ovi zemlja: Švedska, Danska, Zapadna Nimška, Holand, Zapadni Berlin, Švicarska, Italija, Sovjetski Savez (Kišinjev) i Jugoslavija (Skopje).

U svojem repertoaru, na svojem programu imaju klimpuški tamburaši u prvom redu naše narodne i hrvatske pjesme, a po sebi se razumi da sviraju i Sučićeve pjesme. Mnoga naša poznata novija pjesma zaglušala je po prvi put na njihovi instrumenti. Mora se priznati, da klimpuški tamburaši ne držu svoje pjesme ljubomorno za se, nego da putem Sučićevih trih zbirkov stoju svakomu našem tamburašu na raspolaganje.

Kako dalje u budućnosti? Sve teče! znali su jur stari Grki reći. To valja i za naše tamburaše. Ali jedno se u svem ipak ne smi pozabiti: Barem kako bude išao razvitak dalje, narodna nota mora ostati! To valja i za on zbor ili one zbore, ki vidu svaki spas samo u tom, da sviraju na šo-(show)način. Moje dugoljetno iskusenje glasi: Ki zbor ostavi narodnu bazu, sam sebi kopa jamu!

Feri Sučić

rođj. 30.9.1918. u Velikom Borištofu.
1935: početak suradnje u HGKD-u u Beču.
Po boji osnovao KOLO, prvi tamburaški zbor po boji, pelja ga do 57. Osnovao je i Klimpušku Tamburicu i peljao do danas. Radi u Gradišćanskoj vladi (odjel za štampu) i živi u željeznu. član HAK-a.

soda i limonade

EISNER

7013 KLIMPUH, schulgasse 18

Puno te pozdravljam i u ovom dielatnom (radnom) ljetu. Denas imam veselu vist. Siguno se još spomenjivaš na tragikomediju "bio sam na odmoru" (NG-okt 1974) ku ti je Lero poslao. Pisao je da "polovica Vorištanac ne razumi ča se jači". No, to će bit vrieda drugačije! Zač? Čuje se u Vorištanu da su neki tamburaši prosi-li peljače da je uču hrvatski !?! No, ča veliš? Nij to lipo? I tebe to razvese-luje, ča ne? Sad zopet vidiš da tvoj trud nij zaman. Ar kotrigi tamburaškog društ-va iz Vorištana, ki su onda u Zadru radje govorili rukami i nogami nego po hrvats-ku, su spoznali da ima hrvatski jezik ipak vridnosti. Uvidili su da je bolje, ra-zumit to ča se jači, da je bolje znat dva jezike nego nek jednoga - iako je drugi jezik "nek" hrvatski. Vidiš Novi Glas, sad se ne tribaš bojati da će bit u Vori-štanu prva nimška folklorna grupa zis hrvatskim instrumenti, jačkami i tanci. Zato, veselimo se ! Neka živi naša hrvatska folklorna grupa u Vorištanu! Novi Glas, k ovomu još jedno: Mislím da češ Vorištancem rado pomoć u poučavanju hrvats-koga. Mislím da znaš par ljudi na raspolaganje postavít ako je potribno. Ar ako je vorištanskim peljačem pre teško, ako im je preveć i vrimenski nemoguće da uču svo-je ljude hrvatski, moraš pomoć. Ča ne?

Imam još ča. Sigurno si štao u BF-u, 27.8.75., report "Bei den Dänen in Deutschland- bei den Deutschen in Dänemark". Ča veliš? Znaš Novi Glas, milovao sam BF. Zač? Pogledj, s jedne strani je bio članak dobar, objektivian report o situaciji nimške odnosno danske manjine u Danskoj odnosno Nimškoj, ali s druge strani se BF nij smio zadovoljit s tim objektivnim člankom, nego ga je morao iz ideoloških razlo-gov preinterpretirati, drugačije tumačiti. (Novi Glas, čini mi se da uvod i konac odnosno report nij jedan tr isti pisac stvorio.) A iz tih ideoloških razlogov je zgubio članak u vridnosti, da, ispade ponekad i smišan. Zato milujem BF. Ar mora zbog ideologije (pojedincev) napustit istinitost i kvalitet! Novi Glas, nek jedan primjer: U samom članku se piše da je situacija danske i nimške manjine model-rie-zenje ča nalíže narodne manjine. Ali u uvodu se tvrdi da se ta situacija ne more preuzet kot model za Gradišće. Novi Glas, no ča je sad? Je model ili nije? Se putiš? Ja ne! (Ne kanim se bavít stím koliko se jedan model opće zna potpuno pre-uzet.) Ali u ovom vidiš ideologiju pod kom trpi BF. Kot je potribno, je jedan tr isti slučaj jednoč model, a jednoč ne. Da, kot je potribno.

Ovoliko za ov put!

Bog! Do drugoga puta tvoj

file žbica

Fachbücher

Fachzeitschriften

Aus dem In- und Ausland

Medizin

Pharmazie

Naturwissenschaften

Rechtswissenschaften

am besten durch

Facultas Buchhandlung

1090 Wien, Berggasse 4

Telefon 34 61 98

VOR 50 JAHREN FINGEN
WIR KLEIN AN

HEUTE ERFÜLLEN WIR
JEDEN URLAUBSWUNSCH

Blaguss Reisen

Ges. m. b. H.

INTERNATIONALE REISEBÜROS U AUTOBUSUNTERNEHMEN

7350 OBERPULLENDORF, BGLD., Tel. 0 26 12 / 25 95, Telex 017 - 795
1040 WIEN 4, KARLSGASSE 16, Tel. 65 33 55, 65 65 85

Cij. gosp. dr.
BEVČIĆ Nikola
Sylvesterstr. 31b
7000 Eisenstadt

P.b.b. Erscheinungsort Wien
Verlagspostamt 1040